

О. В. Д у д а р

МАТЕРІАЛИ ДО АРХЕОЛОГІЧНОЇ КАРТИ БОРЩІВЩИНИ

Стаття присвячена археологічному дослідженню і складенню археологічної карти Борщівського району.

Ключові слова: культура, дослідження, трипільська культура, ранній залізний вік, ранньоскіфський період, фракійський гальштат, черняхівська культура.

Борщівська земля тисячоліттями зберігає сліди давніх історичних епох. На території Борщівського району добре вивчені різновікові археологічні пам'ятки. Тут виявлено залишки стародавніх племен — носіїв археологічних культур епохи палеоліту, неоліту, енеоліту, бронзи і раннього залізного часу. Майже біля кожного села району зустрічаються пам'ятки трипільської культури.

На даний час вже відомо на території Борщівщини біля 200 різновікових пам'яток археології. Свої зусилля до створення археологічної карти нашої території зробили К. Гадачек, А. Кіркор, В. Деметрикевич, С. Козібродський, Г. Осовський, В. Пшибиславський, Б. Януш, А. Шнайдер, О. Кандиба та ін.

Дослідження (розвідки, обстеження, розкопки пам'яток) проводили І.К. Свешніков, О.Д. Ганіна, Ю.М. Малеев, О.С. Ситник, О.М. Гаврилюк, М.О. Ягодинська, М.Р. Левчук та ін.

З 1990 по 2008 рр. археологічні розкопки та розвідки на півдні Тернопільської області проводять археологічна експедиція Борщівського краєзнавчого музею під керівництвом М. Сохацького.

Сьогодні найповнішу картину кількості, стану вивчення, і наукового значення археологічних пам'яток району дають нам статті щодо даної тематики М. Сохацького, О. Ситника та

М. Левчука, О. Петровського, О. Гаврилюка, В. Петриченко.

Під час археологічних розвідок по території Борщівського району автором було виявлено і зафіксовано сім нових різновікових поселень. Серед них:

1. Поселення трипільської культури, що знаходиться на схилі невеликого яру на відстані 1,5 км від північних околиць с. Іване-Пусте, в прибережній смузі ставу. Площа поселення становить 2500 м². Тут зібрано значний археологічний матеріал. Основну кількість знахідок становить керамічний комплекс. Тут домінують яскраво-помаранчеві фрагменти кераміки. Значно рідше зустрічаються фрагменти темно-сірого кольору. Невелику кількість складають знахідки з кремню. В невеликому рівчаку, що утворився внаслідок стоку води з озера простежується в розрізі обмазка трипільського житла. За кольором обмазка світло — жовта. Випал обмазки нерівномірний, поверхня легко руйнується, внаслідок довгого перебування у воді.

2. Поселення раннього періоду трипільської культури. Розміщене за 500 м від північних околиць с. Окопи на правому березі р. Збруч. В стінці глиняного кар'єру, де місцеве населення брало землю для господарських потреб виявлено обмазку житла, фрагменти кераміки помаранчевого кольору, невеликий уламок зернотерки і велике скупчення черепашок молосків.

3. Поселення ранньоскіфського періоду. Розміщене за 300 м від південних околиць с. Королівка на краю рівнинного плато. На ділянці поля площею 200 × 60 м зібрано фрагменти кераміки ліпного кухонного і столового посуду. На деяких з них присутній характерний валик біля вінчика.

4. Пам'ятка ранньоскіфського часу, що знаходиться в західних околицях с. Худіївці на городах місцевих жителів, що прилягають до східних берегів ставу. Площа поселення 30 × 40 м. Знайдено фрагменти кераміки чорнолакових посудин.

5. Поселення ранньозалізного віку. Знаходиться за 2 км на північ від с. Бурдяківці в північній частині прибережної смуги бурдяківського ставу. Розміри даного поселення 30 × 50 м. Тут зібрана незначна кількість кераміки.

6. Двохшарове поселення фракійського гальштату і черняхівської культури. Знаходиться в західних околицях с. Нивра на краю рівнинного мису, що прилягає до північної частини котловану цегляного кар'єру. Площа пам'ятки 40 × 40 м. В стінках кар'єру і на присадибних

земельних ділянках виявлено фрагменти кераміки сірого та коричневого кольорів.

7. Поселення черняхівської культури. Знаходиться на відстані 1 км на південний захід від с. Турильче. Площа поселення 40 × 60 м. Розміщена пам'ятка на невеликому схилі, в західних околицях ставу. На поверхні зібрано невеликі фрагменти кераміки черняхівського періоду. Кераміка забарвлена темно-сірими кольорами.

O. V. D u d a r

MATERIAL TO ARCHAEOLOGICAL MAP OF BORSHCHIV'S REGIONS

The article is devoted to archaeological excavation and forming archaeological map of Borshchiv's region.